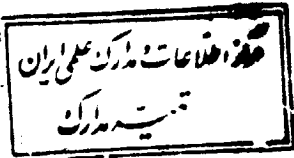

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه علوم و فنون مازندران

پایان نامه:

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته:

مهندسی صنایع - مدیریت سیستم و بهره‌وری

موضوع:

بررسی مشکلات پزشکان زن (شهرستان بابل)

استاد راهنما:

آقای دکتر مهرداد مدهوشی

۶۹۰۸ ±

نگارش:

جعفر برجسته

تابستان ۱۳۷۷

« دو »

۳۱۶۷۵

صورت جلسه ارزیابی نهائی پایان نامه
کارشناسی ارشد

مشخصات دانشجو:

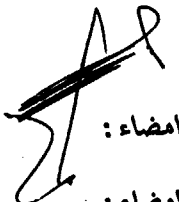

نام: جعفر نام خانوادگی: برجیم شاهلا شماره دانشجویی: ۷۵۴۳۱۲۰۵
رشته: مدرس صنایع گرایش: مدیریت سیستم بهره‌وری تاریخ دفاعیه: ۷۷/۶/۵

موضوع رساله: بررسی مشکلات پژوهشگران زن در استان مازندران

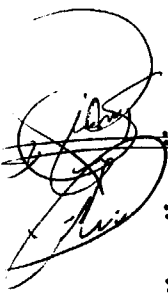
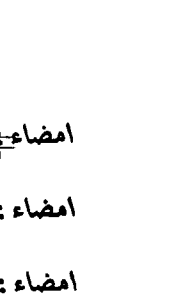
واحد: ۴ نمره رساله (به عدد): ۱۹

درجه ارزیابی: عالی به حروف: نیزده
نمره نوزدهم صحت یافته

استاد (استادان) راهنما و مشاور:

	امضاء:	از دانشگاه:	رتبه دانشگاهی:	نام و نام خانوادگی (راهنما):
	امضاء:	از دانشگاه:	رتبه دانشگاهی:	دکتر مراد رحمداد
	امضاء:	از دانشگاه:	رتبه دانشگاهی:	نام و نام خانوادگی (راهنما):
	امضاء:	از دانشگاه:	رتبه دانشگاهی:	نام و نام خانوادگی (مشاور):

اساتید مدعو:

	امضاء:	از دانشگاه:	رتبه دانشگاهی:	نام و نام خانوادگی:
	امضاء:	از دانشگاه:	رتبه دانشگاهی:	دکتر اسماعیل بونفوری
	امضاء:	از دانشگاه:	رتبه دانشگاهی:	نام و نام خانوادگی:
	امضاء:	از دانشگاه:	رتبه دانشگاهی:	دکتر سارا کریمی
	امضاء:	از دانشگاه:	رتبه دانشگاهی:	نام و نام خانوادگی:

تقدیم به:

شما فرشتگان روی زمین به شما که جلوه گر جمال تام و قدرت
کمال هستید.

پدر!

آنانکه در کتاب خداوند مقدس شمرده شده اند، جز شما کسی
نیست

پدر! مشقت روزگار را به جان خریدی و با دستهای خسته ات،
چرخه عمل را آرمانش بخشیدی

مادر!

شبهای طاقت فرسا را به تنهایی به پرستاری و فداکاری سپری
نمودی، اگر شما نباشید زیبایی حیات را در چه می توان دید؟

و تقدیم به همسر مهربانم که شریک زندگیم و مشوق تحصیلم
می باشد.

«تقدیر و تشکر»

سپاس بی‌قیاس خداوندی را که به انسان نوشتن و هر آنچه که نمی‌دانست آموخت و از عظمت و جلال خویش، ذره‌ای ناچیز به او نمود تا شاید هدایت شود و راه سلیم در پیش گیرد. نوشته حاضر کار عده‌ای از افراد است که تهیه کننده را در تمامی مراحل تحقیق کمک و یاری رساندند. بی‌شک بدون مساعدت و همکاری آنان، نوشته حاضر حاصل نمی‌آمد.

از پزشکان (زن) خوب و شریف شهرستان بابل (استان مازندران) که وقت خویش را در اختیار پرسشگران و محقق گذاشته‌اند، صمیمانه قدردانی و تشکر می‌شود. امید است این تحقیق و نتایج آن مورد عنایت آنان قرار گیرد و کمی از زحماتشان را جبران نماید.

از اساتید محترم گروه مهندسی صنایع دانشگاه علوم و فنون مازندران (به ویژه از آقای دکتر مهرداد مدهوشی استادیار دانشگاه مازندران که راهنمایی این تحقیق را به عهده داشتند) قلباً تشکر و قدردانی می‌شود که همیشه دست پر مهر بر سر بنده داشتند و هادی صبور برای اینجانب بوده‌اند و محقق را از انتخاب موضوع تا استنتاج نتایج و داده‌ها مورد عنایت خویش قرار داده‌اند. در خاتمه وظیفه خود می‌دانم که از آقای شهرام اکبرنتاج (کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی) که بخش ویراستاری رساله حاضر را متقبل شدند و آقایان منوچهر پهلوان (کارشناس ارشد پژوهشگری علوم اجتماعی) و نبی‌الله ذبیح‌پور (کارشناس ارشد پژوهشگری علوم اجتماعی) که در تمامی مراحل انجام مصاحبه و استخراج داده‌ها این حقیر را یاری نمودند و همچنین از آقای ابراهیم اکبری (کارشناس ارشد کامپیوتر) که فعالیت‌های کامپیوتری بخش تحقیق را بر عهده داشتند، صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم.

جعفر برجسته

تابستان ۱۳۷۷

پیشگفتار:

زندگی اجتماعی انسان همواره با مسایل و مشکلات گوناگونی همراه بوده است. در ابتدا تلاش برای ادامه زندگی مستلزم مبارزه با طبیعت و مسایل مربوط به آن بوده است. بعدها که راههای مختلفی برای رفع مشکلات مربوط به طبیعت پیدا شد و به دنبال توسعه جوامع، انسان با مشکلات دیگری روبرو شد؛ قدرت تفکر و استعدادهای ذهنی و بدنی انسان در تمامی مراحل زندگی به او این امکان را می داد که با مسایل و مشکلات قدرتمندانه روبرو شود و نسبت به رفع آنها اقدام نماید. اما با رفع مشکلی و با حل مسأله‌ای، مشکلات و مسایل دیگری پیدا می شد و این روند مداوم که نوعی تغییر محسوب می شود، حتی به عنوان رمز تکامل زندگی اجتماعی انسان تلقی می شود. با وجود تحولات عظیم اجتماعی از جمله تحولات صنعتی و بوجود آمدن امکانات بسیار زیاد برای رفاه انسان، نه تنها هنوز بسیاری از مشکلات ابتدایی انسان حل نشده باقی مانده، بلکه مشکلات تازه‌ای نیز در پیش روی انسان قرار گرفته است. بسیاری از این مشکلات و مسایل تا بدان حد پیچیده و دشوار هستند که برای رفع آنها تلاش فردی افراد متمرثر نبوده است و مستلزم برنامه‌ریزیهای دقیق و اصولی در سطح جامعه و حتی جهان می باشد. مشکلات مربوط به تخریب محیط زیست، ظهور جنگ افزارهای مخرب، بروکراسی اداری، فقر و مشکلات دیگر، از این جمله می باشند.

در پی رشد و توسعه جوامع، امروزه نهادها و سازمانهای گوناگون اجتماعی پدید آمده‌اند و بدیهی است که مسایل و مشکلات خاصی نیز همراه این نهادها و سازمانها بوجود می آید. گاه شدت مسایل تا به حدی است که به صورت یک مسأله مهم اجتماعی درآمده و ابعاد مختلف زندگی اجتماعی انسان را تحت تاثیر قرار می دهد. از این رو بررسی مسایل و مشکلات در حیطه

سازمانهای اجتماعی اهمیت پیدا کرده است و به عنوان یکی از عمده ترین محورهای فعالیتهای پژوهشی و علمی نیز تلقی می شود.

بررسی و شناخت ابعاد مختلف مسایل اجتماعی در سازمانها و ادارات حائز اهمیت خاصی است. فعالیتهای حرفه ای تخصصی، بدون داشتن اطلاعات مربوط به عوامل بازدارنده و تأثیرگذار منفی و مخرب در حیطه حرفه ای سازمانها و ادارات، امکان برنامه ریزی و سازماندهی متناسب، برای فعالیتهای حرفه ای تخصصی، کاهش می یابد و کارآیی و بهره وری سازمان به حداقل ممکن خواهد رسید. چه بسا مسائلی که با کنترل متکی بر برنامه ریزی نه تنها می توان اثرات مخرب آنها را از بین برد، بلکه با تغییر مکانیسم های عمل کننده آنها، می توان از آنها به عنوان عوامل و ابزار تأثیرگذار مثبت استفاده کرد. تحقیق حاضر کوششی در جهت شناختن مسائل و مشکلات پزشکان زن می باشد که در سطح شهرستان بابل انجام شده است.

لازم به ذکر است در رساله حاضر مطالب و مفاهیم در قالب پنج فصل عنوان شده است که بطور خلاصه به توضیح آن خواهیم پرداخت.

* در فصل اول پس از طرح مسأله و تعیین حدود آن به اهمیت و ضرورت انجام تحقیق و فرضیه تحقیق اشاره می شود و سپس اهدافی که برای رسیدن به آنها، این تحقیق صورت گرفته است، برشمرده می شود.

** در فصل دوم، زمینه تئوریک مسأله بیان شده و ضمن آن تعاریف و نظریه های پیرامون مسأله به بحث کشیده شده است و به شرایطی که منجر به پیدایش مشکل می شود اشاره شده است. همچنین در این فصل نتایج تحقیقات در مورد مسأله به اختصار بیان شده است و سپس تئوریهای مربوط به تبیین مسأله نیز مورد بررسی قرار گرفته است.

*** فصل سوم اختصاص به متدولوژی و روش تحقیق دارد. بعد از معرفی انواع روشها در علوم اجتماعی، به ویژگیهای روش بکارگرفته شده در این رساله اشاره شده است. سپس نحوه انتخاب انواع متغیرها و معرفها برای تحقیق حاضر مطرح شد، بعد از تعریف سطوح سنجش و انتخاب انواع گویهها، اعتبار (*Reliability*) و روایی (*Validity*) آنها مورد بحث قرار گرفت. بعد از معرفی جامعه آماری، نحوه نمونه گیری، تعیین حجم نمونه، ابزار اندازه گیری و به دنبال آن شیوه های آماری (فرض صفر، فرض تحقیق، نمره گذاری طیفها، آزمون توافق کای دو) به تفصیل مورد بررسی قرار گرفت.

**** در فصل چهارم داده های بدست آمده از طریق پرسشنامه و محاسبات کامپیوتری در جداول توصیفی درج و با استفاده از روشهای تحلیلی بیان شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است و یافته ها به صورت جداول و چارتهای در محل مناسب ارائه شدند که بیشترین تأکید محقق در آزمون فرضیه ها و تعیین اعتبار روشهای ارزیابی و سنجش فرضیه ها و نحوه محاسبات هر شاخص و معنی دار بودن هر کدام از این شاخصها در این فصل بوده است.

**** و در خاتمه؛ فصل پنجم اختصاص به ارائه خلاصه ای از تحقیق، شامل تعریف مسأله، هدف، روش تحقیق، و یافته های تحقیق دارد و همینطور نتیجه گیری و ارائه پیشنهادات برآمده از این تحقیق و طرحهایی برای انجام تحقیقات بعدی نیز در این فصل گنجانده شده است.

- چکیده

در تحقیق حاضر محقق به بیان مشکلات پزشکان زن در حیطه‌های مختلف پرداخته که یکی از مهمترین و با اهمیت‌ترین اقشار جامعه هستند.

هر چند که نوشته حاضر نمی‌تواند بیانگر تمامی این مشکلات باشد، چه بسا متغیرهایی هستند که در این امر دخیل هستند که به دلایل مختلف از جمله وجود مشکلاتی در امر پژوهش، در تحقیق حاضر منظور نگردیده‌اند.

آنچه که پژوهش حاضر در پی بررسی آن است عبارتند از: شناخت مشکلات پزشکان زن، پی بردن به اهمیت هر یک از این مشکلات، تعیین میزان تأثیرگذاری هر یک از متغیرها و...

برای این منظور تعداد نمونه‌ای که از جامعه آماری انتخاب شده ۴۲ نفر از پزشکان زن شهرستان بابل شامل عمومی - رزیدنت - متخصص و اعضای هیأت علمی بوده‌اند که نمونه‌ها بصورت طبقه‌بندی تصادفی انتخاب و تعمیم داده شده‌اند. روش پژوهش بصورت میدانی بوده است و جمع‌آوری اطلاعات از طریق تکنیک پرسشنامه صورت گرفته است و تحلیلها و تفاسیر متغیرها با استفاده از روشهای آماری و بسته نرم‌افزار کامپیوتری SPSS استخراج شده است.

تحقیق حاضر از جمله پژوهشهای کاربردی است که می‌تواند راهگشای خوبی برای و بهره‌وری در سازمان متبوع و قشر مورد نظر باشد.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول:
	« طرح تمقیق »
۲	۱-۱- طرح و تحدید مسأله
۴	۱-۲- اهمیت موضوع پژوهش
۶	۱-۳- اهداف پژوهش
۷	۱-۴- فرضیه‌های تحقیق
۸	۱-۵- تعاریف و مفاهیم واژه‌ها
	فصل دوم:
	« ادبیات تمقیق »
۱۱	۲-۱- تئوریه‌ها و چارچوب‌های نظری
۱۴	۲-۱-۱- تبیین نیاز
۱۷	۲-۱-۲- پیدایش مشکل
۲۰	۲-۱-۳- انواع نیازها
۲۲	۲-۲- نظریات متعدد در ارتباط با نیازها
۲۲	۲-۲-۱- هنری الکساندر ماری
۲۶	۲-۲-۲- اریک فروم
۲۷	۲-۲-۳- کورت لوین
۲۸	۲-۲-۴- آبراهام مازلو
۳۴	۲-۳- تعریف عملیاتی متغیرها
۳۵	۱-۳-۱- شمای چارچوب تئوریکی تحقیق
۳۶	۲-۳-۲- تئوری نقش
۵۲	۲-۳-۳- عوامل شغلی (محیط سازمانی)
۶۱	۲-۳-۴- عوامل محیط خارجی
۶۵	۲-۳-۵- ویژگیهای شخصی
۷۳	۲-۴- خلاصه بحث تئوریکی
	فصل سوم:
	« روش تمقیق »
۷۶	۳-۱- مقدمه
۷۷	۳-۲- معرفهای تحلیلی و تحقیقی
۷۸	۳-۳- طبقات مختلف معرفها
۸۰	۳-۴- جامعه آماری
۸۲	۳-۵- نمونه و روش نمونه‌گیری

صفحه	عنوان
۸۴	۳-۶- تعیین حجم نمونه
۸۷	۳-۷- ابزار اندازه گیری
۸۹	۳-۸- انواع سطوح سنجش
۹۰	۳-۹- طیفها و متدها
۹۲	۳-۱۰- اعتبار و روایی
۹۶	۳-۱۱- روشهای آماری:
۹۷	۳-۱۲- آزمون فرضیهها:
۱۰۱	۳-۱۳- آزمون توافق کای دو: (<i>Chi-Square</i>)

فصل چهارم: « تجزیه و تحلیل دادهها »

۱۰۳	۴-۱- سطح تجزیه و تحلیل
۱۰۶	۴-۲- مشخصات پاسخگویان
۱۰۹	۴-۳- محاسبه مجموع نمره هر شاخص
۱۱۲	۴-۴- همبستگی گویههای هر شاخص
۱۱۴	۴-۵- محاسبه نمره کل گرایش
۱۲۹	۴-۶- ماهیت همبستگی (ارتباط) دو متغیره

فصل پنجم: « خلاصه، نتیجه گیری و پیشنهادها »

۱۴۶	۵-۱- مسأله تحقیق
۱۴۶	۵-۲- اهداف
۱۴۷	۵-۳- چارچوب تئوریک
۱۴۷	۵-۴- روش تحقیق
۱۴۸	۵-۵- تجزیه و تحلیل دادهها
۱۵۰	۵-۶- موانع و محدودیتهای تحقیق
۱۵۲	۵-۷- نتیجه گیری
۱۵۳	۵-۸- پیشنهادات
۱۵۴	فهرست منابع فارسی
۱۵۶	فهرست منابع خارجی
۱۵۸	ضمائم

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱-۴- وضعیت تأهل پاسخگویان	۱۰۶
جدول ۲-۴- وضعیت طبقات سنی پاسخگویان	۱۰۶
جدول ۳-۴- وضعیت مدرک تحصیلی پاسخگویان	۱۰۷
جدول ۴-۴- نگرش پاسخگویان نسبت به گویه‌های سیزده گانه مشکلات پزشکان زن	۱۰۸
جدول ۵-۴- نگرش پاسخگویان نسبت به شاخص عوامل شغلی (محیط سازمانی)	۱۱۰
جدول ۶-۴- همبستگی بین گویه‌های شاخص عوامل شغلی (محیط سازمانی)	۱۱۳
جدول ۷-۴- توزیع نسبی ارزیابی پاسخگویان از طیف لیکرت براساس نمره کل	۱۱۵
جدول ۸-۴- نگرش پاسخگویان نسبت به شاخص نقش	۱۱۷
جدول ۹-۴- همبستگی بین گویه‌های شاخص نقش	۱۱۹
جدول ۱۰-۴- توزیع نسبی ارزیابی پاسخگویان از طیف لیکرت براساس نمره کل	۱۱۹
جدول ۱۱-۴- نگرش پاسخگویان نسبت به شاخص عوامل محیط خارجی	۱۲۰
جدول ۱۲-۴- همبستگی بین گویه‌های شاخص عوامل محیط خارجی	۱۲۲
جدول ۱۳-۴- توزیع نسبی ارزیابی پاسخگویان از طیف لیکرت براساس نمره کل	۱۲۳
جدول ۱۴-۴- نگرش پاسخگویان نسبت به شاخص ویژگیهای شخصی	۱۲۴
جدول ۱۵-۴- همبستگی بین گویه‌های شاخص ویژگیهای شخصی	۱۲۶
جدول ۱۶-۴- توزیع نسبی ارزیابی پاسخگویان از طیف لیکرت براساس نمره کل	۱۲۷

- جدول ۱۷-۴- جدول توافقی دو متغیره مشکلات اقتصادی و مشکلات پزشکان زن..... ۱۳۲
- جدول ۱۸-۴- جدول توافقی دو متغیره مشکلات خانوادگی و مشکلات پزشکان زن..... ۱۳۳
- جدول ۱۹-۴- جدول توافقی دو متغیره مشکل کمبود وقت و مشکلات پزشکان زن..... ۱۳۴
- جدول ۲۰-۴- جدول توافقی دو متغیره مشکل عدم امکانات در محل کار و مشکلات..... ۱۳۵
- جدول ۲۱-۴- جدول توافقی دو متغیره مشکل تبعیض بین زن و مرد و مشکلات..... ۱۳۶
- جدول ۲۲-۴- جدول توافقی دو متغیره مشکل برخورد نامناسب دیگران و مشکلات..... ۱۳۷
- جدول ۲۳-۴- جدول توافقی دو متغیره مشکل بی نظمی و عدم برنامه ریزی در کار و مشکلات... ۱۳۸
- جدول ۲۴-۴- جدول توافقی دو متغیره مشکل دوری راه و مشکلات..... ۱۳۹
- جدول ۲۵-۴- جدول توافقی دو متغیره مشکل تعارض بین همسر بودن و پزشک بودن و مشکلات... ۱۴۰
- جدول ۲۶-۴- جدول توافقی دو متغیره مشکلات فرد در مقایسه با همکاران و مشکلات... ۱۴۱
- جدول ۲۷-۴- جدول توافقی دو متغیره مشکل عدم تعادل وظایف شغلی و خانوادگی و مشکلات... ۱۴۲
- جدول ۲۸-۴- جدول توافقی دو متغیره مشکل عدم همکاری پرسنل و مشکلات..... ۱۴۳
- جدول ۲۹-۴- جدول توافقی دو متغیره مشکل کشیک و مشکلات..... ۱۴۴

فهرست نمودار

- نمودار ۱-۵- میانگین نگرش پاسخگویان نسبت به چهار شاخص مشکلات پزشکان زن :..... ۱۴۸

فصل اول

« طرح تحقیق »

- ۱-۱- طرح و تحدید مسأله
- ۱-۲- اهمیت موضوع پژوهش
- ۱-۳- اهداف پژوهش
- ۱-۴- فرضیه‌های تحقیق
- ۱-۵- تعاریف و مفاهیم واژه‌ها

۱-۱- طرح و تحدید مسأله

برای رسیدن به جامعه‌ای سالم و مطلوب، مطالعه و شناخت ابعاد مختلف زندگی اجتماعی امری ضروری است. بهداشت و درمان یکی از ابعاد زندگی اجتماعی است که نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای در حیات و توسعه جوامع ایفا می‌کند. به همین جهت به عنوان یکی از شاخصهای پیشرفت جوامع محسوب می‌شود. همچنین نیاز انسانها به داشتن جسم و روان سالم، امر بهداشت و درمان را بیش از پیش قابل توجه می‌سازد. امروزه شمار قابل توجهی از نیروی انسانی ماهر در بخش بهداشت و درمان فعالیت می‌کنند که قسمت عمده‌ای از آنها را پزشکان تشکیل می‌دهند.

با توجه به تحولات روزافزون علمی و صنعتی و گسترش فعالیتهای پزشکی در نقاط مختلف کشور از بعد کیفی و کمی و همچنین نیاز جامعه، روز به روز عرصه‌های فعالیت پزشکان زن در جامعه وسیع‌تر شده و امروزه شمار قابل توجهی از کادر پزشکی جامعه را قشر زنان تشکیل می‌دهند.

با در نظر گرفتن اشتغال زوجین و فعالیت اقتصادی زنان در خارج از خانه، می‌توان مشکلات گوناگونی را برای زنان شاغل در محیط کار و در خانواده تصور نمود. پزشکان زن بنا به ماهیت شغلی خود دارای شرایط خاصی می‌باشند. اول اینکه تحصیل کرده هستند. دوم: شغل حساسی را از جهت انسانی و اجتماعی و عاطفی بر عهده دارند. سوم: مشابهتهایی از جهت خیرخواهی، مواظبت و... بین نقش شغلی و نقش خانوادگی آنان وجود دارد. با توجه به موارد فوق، شناخت مسایل و مشکلات آنان و کوشش در جهت برطرف کردن این مسایل می‌تواند در بهبود بهداشت و درمان و همچنین توسعه اقتصادی و اجتماعی موثر باشد. از سوی دیگر